

- питання організації та визначення форм і тарифів оплати за надання транспортних послуг міським електротранспортом входять до компетенції замовників;
- безпосереднє справляння оплати покладається на перевізників;
- до обов'язків пасажирів належать здійснення оплати за проїзд у формах та з дотриманням умов, визначених нормативно-правовими актами.

10.3. Аналіз правових засад запровадження автоматизованої системи оплати проїзду та обліку пасажирів

Автоматизована система оплати проїзду – це програмно-технічний комплекс, направлений на здійснення реєстрації та обліку пасажирів шляхом використання безконтактних електронних карток, жетонів тощо, що дають право проїзду на міському транспорті загального користування.

Введення та застосування АСОП має на меті автоматизацію контролю оплати проїзду пасажирів за рахунок застосування інформаційних технологій, у виготовленні та використанні спеціальних засобів оплати та реєстрації проїзду та документів, що надають право на проїзд, а також технічного оснащення транспортних засобів для їх активізації та використання. Запровадження АСОП спрямоване на забезпечення повноти збору плати за проїзд; підвищення зручності застосування документів, що підтверджують право на проїзд; спрощення системи контролю за перевезенням пільгового контингенту та попередження незаконного користування пільгами; збір, облік та зберігання даних щодо перевезених пасажирів та здійснення ними оплати/передплати; забезпечення об'єктивності даних за всіма операціями продажу та моніторинг використання документів, що надають право на проїзд.

Впровадження АСОП надасть можливість транспортним підприємствам вирішити низку своїх «застарілих» проблем, а саме надасть змогу створення єдиного транспортного простору з уніфікацією засобу платежу за проїзд та можливість введення гнучкої тарифної політики з метою залучення якомога більшої кількості пасажирів. Крім того максимально підвищить прозорість та точність обліку фактично наданих послуг з перевезення всіх категорій пасажирів, у тому числі і пільгових; надасть змогу повної, достовірної та деталізованої інформації про виконану транспортну роботу, що, в свою чергу, дасть змогу вирішення завдань планування та аналізу пасажирських перевезень; зменшить експлуатаційні витрати на організацію і контроль збору виручки; підвищить економічні показники роботи за рахунок використання зібраної в системі інформації для запровадження та підтримки гнучкої системи тарифів, впровадження нових продуктів та способів оплати проїзду; створить необхідні умови для взаємодії між транспортними операторами.

Прийняття рішення про запровадження АСОП входить до компетенції органів місцевого самоврядування. З метою визначення організаційних питань, пов'язаних із введенням та забезпеченням функціонування АСОП, органам місцевого самоврядування як замовнику організації перевезень на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці, також доцільно, на наш погляд, затвердити низку локальних нормативно-правових актів, а саме:

- Постанову про запровадження АСОП та обліку пасажирів у наземному міському пасажирському транспорті;
- Порядок введення та організації роботи автоматизованої системи оплати проїзду та обліку пасажирів;
- Положення про застосування безконтактної електронної картки для оплати проїзду у наземному міському пасажирському транспорті (Положення про БЕК).

У Положенні про БЕК мають бути врегульовані такі питання, як визначення понять, термінів, пов'язаних із введенням АСОП (перевізник, користувач БЕК, пасажир, оператор АСОП, безконтактна електронна картка, проїзний квиток зі штрих-кодом, транспортний

термінал, валідація, валідатор, жетон); права та обов'язки користувача безконтактної електронної картки; права та обов'язки оператора АСОП; права та обов'язки перевізника; порядок придбання та застосування безконтактної електронної картки та жетона; порядок використання безконтактної електронної картки для оплати проїзду; тарифи на проїзд; відповідальність сторін; порядок врегулювання спорів.

Слід зазначити, що правове та нормативне супроводження щодо впровадження АСОП має необхідну частину правового регулювання на рівні не тільки місцевих адміністративно-територіальних одиниць, а й на державному рівні.

Орган місцевого самоврядування, уповноважений ввести АСОП та облік пасажирів на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці, визначає процедуру вибору оператора такої системи, затверджує низку локальних нормативно-правових актів, які регулюють відносини, що склалися у зв'язку зі застосуванням АСОП та використанням у розрахунках за послуги перевезення пасажирів транспортних карток, жетонів інших способів сплати.

Для розуміння особливостей правового регулювання при впровадженні й використанні систем електронних платежів за допомогою пластикових карт, жетонів або інших засобів оплати за проїзд у міському транспорті слід ураховувати особливості даних систем, які є не тільки засобом електронного зчитування даних пластикової карти, проведення транзакції (безпосередньої оплати за поїздку), приймання жетонів толщо, але й обліку таких операцій зі збереженням даних і видачею квитанції, що носить функцію проїзного документа та підтверджує факт оплати даної конкретної послуги (перевезення пасажирів). Таким чином, пристрій для приймання електронних платежів у громадському транспорті — це «комп'ютерно-касова система-реєстратор розрахункових операцій (РРО), виконаний із застосуванням комп'ютерних засобів, який додатково виконує технологічні операції, визначені сферою його застосування, і забезпечує друкування розрахункових та інших звітних документів» з функціями «електронного таксометра-реєстратора розрахункових операцій, який додатково

забезпечує попереднє програмування тарифів за проїзд та облік вартості наданих послуг з перевезень пасажирів»¹.

Про це свідчить і положення ст. 2 даного Закону: «У цьому Законі терміни вживаються в такому значенні: місце проведення розрахунків – місце, де здійснюються розрахунки з покупцем за продані товари (надані послуги) та зберігаються отримані за реалізовані товари (надані послуги) готівкові кошти, а також місце отримання покупцем попередньо оплачених товарів (послуг) із застосуванням платіжних карток, платіжних чеків, жетонів тощо; фіскальні функції — здатність реєстраторів розрахункових операцій забезпечувати одноразове занесення, довготермінове зберігання у фіскальній пам'яті, багаторазове зчитування й неможливість зміни підсумкової інформації про обсяг розрахункових операцій, виконаних у готівковій та/або в безготівковій формі (із застосуванням платіжних карток, платіжних чеків, жетонів тощо), або про обсяг операцій з купівлі-продажу іноземної валюти; РРО – пристрій або програмно-технічний комплекс, у якому реалізовані фіскальні функції, і який призначений для реєстрації розрахункових операцій при продажу товарів (наданні послуг), операцій з купівлі-продажу іноземної валюти та/або реєстрації кількості проданих товарів (наданих послуг). До реєстраторів розрахункових операцій належать: електронний контрольно-касовий апарат, електронний контрольно-касовий реєстратор, комп'ютерно-касова система, електронний таксометр, автомат з продажу товарів (послуг) тощо».

У зв'язку із цим комп'ютерні системи для застосування платіжних карток тривалого користування та жетонів як розрахункового засобу для оплати послуг з перевезення в міському електротранспорті, а також наземному пасажирському автомобільному транспорті підпадають під визначення РРО. Разом із тим, оскільки сфера застосування таких комп'ютерних систем вузько обмежена та специфічна, бажано було б виділити дані системи в окрему категорію РРО, що прямо

¹ Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг : Закону України від 06.07.1995 № 265/95-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/265/95-%D0%B2%D1%80>

згадуються в законі. Для цього необхідно в наведеному вище тексті ст. 2 після слів «комп'ютерно-касова система, електронний таксометр, автомат з продажу товарів (послуг)» додати слова «системи для здійснення платежів у наземному пасажирському транспорті загального користування».

Однак у чинному Законі є ст. 9, яка дозволяє окремим категоріям підприємців не застосовувати реєстратори розрахункових операцій при здійсненні підприємницької діяльності: «Реєстратори розрахункових операцій та розрахункові книжки не застосовуються: при продажу проїзних і перевізних документів із застосуванням бланків суворого обліку на залізничному (крім приміського) та авіаційному транспорті з оформленням розрахункових і звітних документів та на автомобільному транспорті з видачею талонів, квитанцій, квитків з нанесеними друкарським способом серією, номером, номінальною вартістю, а також при продажу білетів державних лотерей через електронну систему прийняття ставок, що контролюється в режимі реального часу Державним казначейством України, та квитків на відвідування культурно-спортивних і видовищних закладів».

Таким чином, законодавець передбачив відсутність необхідності застосування РРО при реалізації проїзних документів на автомобільному транспорті, що створює колізію між необхідністю застосування РРО в міському електротранспорті й відсутністю такої необхідності на автомобільному транспорті. Для приведення всієї структури Закону в гармонізований стан, реалізації особливостей технологічного проекту, що нами розглядається, в тому вигляді, як передбачено особливостями застосування систем для здійснення електронних платежів за проїзд шляхом подачі відповідного законопроекту суб'єктом законодавчої ініціативи, необхідно після слів «автомобільному транспорті», додати слова «крім автомобільного пасажирського транспорту загального користування».

Однак слід розуміти, що при реалізації населенню електронних карт або жетонів для оплати проїзду (що є реалізацією передплачених послуг з перевезення) також виникає необхідність застосування РРО суб'єктом підприємницької діяльності – реалізатором. І якщо при

реалізації таких засобів оплати проїзду через автомати, які самі по собі є РРО за визначенням цього Закону, то при реалізації таких пластикових електронних карт за готівку населенню через мережу реалізації буде існувати необхідність застосування ними РРО для обліку їх внутрішніх операцій. Уникнути подвійного застосування РРО при здійсненні системи електронної оплати проїзду на етапі реалізації електронних засобів оплати (попередньо оплачуваної послуги) можна шляхом застосування відповідних комерційних схем реалізації електронних пластикових карт через мережу реалізаторів, не зобов'язаних застосовувати РРО у своїй діяльності в силу Закону (наприклад, фізичних осіб-підприємців, що сплачують єдиний податок й т. ін.), утім від такого подвійного застосування РРО можна й відійти.

Далі правові завдання при впровадженні електронних (альтернативних) систем оплати за проїзд в автомобільному й електротранспорті розпадаються на два блоки питань.

Перший блок – це система правових норм, що вимагають змін, і які безпосередньо стосуються суб'єктів господарської діяльності та органів управління, що впроваджують та використовують дані системи оплати за проїзд. До даного блоку належить сукупність законодавчих ініціатив, а також вузьковідомчих нормативних актів, які регулюють порядок оплати за проїзд або містять згадування про такий порядок.

Другий блок – система норм, відсутність змін у яких при впровадженні розглянутих систем оплати за проїзд буде порушувати конституційні й інші законні права громадян як споживачів надаваних послуг і власників надаваних законами України спеціальних прав і гарантій їх дотримання, включаючи право на пільги — як соціальні, так і відомчі.

Базовими законами, які прямо стосуються здійснення перевезень пасажирів автомобільним і міським електротранспортом, є Закони України «Про транспорт» № 232/94-ВР від 10.11.1994 р.¹, «Про авто-

¹ Про транспорт : Закон України від 10.11.94 № 232/94-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/232/94-%D0%B2%D1%80>.

мобільний транспорт» № 2344-III від 05.04.2001 р.¹, «Про міський електричний транспорт» № 1914-IV від 29.06.2004 р., а також Постанови КМУ від 23.12.2004 р. № 1735 «Про затвердження Правил надання населенню послуг з перевезень міським електротранспортом»², від 18.02.1997 р. № 176 «Про затвердження Правил надання послуг пасажирського автомобільного транспорту»³ та Наказ Мінжитломунгоспу України від 09.10.2006 р. № 329 «Про затвердження Правил користування трамваем і тролейбусом у містах України»⁴.

Автор в 2015–2016 роках був співавтором колективу розробників проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо впровадження автоматизованої системи обліку оплати проїзду в міському пасажирському транспорті» № 4121 від 22.02.2016, результатом перетворення якого став Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо впровадження автоматизованої системи обліку оплати проїзду в міському пасажирському транспорті» від 17.01.2017 року № 1812-VIII.

Викладені в дослідженні економічні концепції дозволять органам місцевого самоврядування з мінімальними фінансовими та організаційними затратами впроваджувати автоматизовані системи оплати проїзду, у тому числі електронний квиток, та використовувати різні гнучкі тарифні системи у роботі міського пасажирського транспорту, одночасно наблизивши законодавство України до принципів права та норм законодавства ЄС.

Автор в 2016 році очолював групу розробників нової редакції наказу Мінінфраструктури «Про затвердження Правил експлуатації

¹ Про автомобільний транспорт : Закон України від 05.04.2001 р. № 2344-III. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2344-14>.

² Про затвердження правил надання населенню послуг з перевезень міським електротранспортом : Постанова Кабінету Міністрів України від 23.12.2004 р. № 1735. *Офіційний вісник України*. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/386-97-%D0%BF>.

³ Про затвердження Правил надання послуг пасажирського автомобільного транспорту : Постанова КМУ від 18.02.1997 р. № 176. *Офіційний вісник України*. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/176-97-%D0%BF>.

⁴ Про затвердження правил користування трамваем і тролейбусом у містах України : Наказ Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства від 09.10.2006 р. № 329 URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1274-06>.

трамвая і тролейбуса» (редакція 2016 року). На теперішній час документ опрацьовано структурними підрозділами Міністерства інфраструктури та готується до направлення на погодження із заінтересованими органами з метою подальшої реєстрації в Міністерстві юстиції України.

Слід зазначити, що відповідно до вищезазначених нормативних документів обов'язок розробляти й впроваджувати місцеві Правила користування трамваями, тролейбусами й автобусами покладений на органи місцевого самоврядування, обласні держадміністрації. У зв'язку із цим представляється необхідним на базі зміненого законодавства й базових регуляторних актів доручити (спеціальною Постановою КМУ) даним органам розробити й впровадити місцеві докладні правила користування трамваєм, тролейбусом і автобусом з деталізацією опису застосування систем електронної оплати за проїзд, правил придбання електронних безконтактних карт, жетонів, інших засобі оплати, одержання пільгових карт особами, що мають право на пільги т. ін.

Оскільки розглянута система електронних платежів за проїзд технічно й організаційно припускає продаж/видачу безконтактних електронних карт тривалого користування, у тому числі й особам із числа пільгового контингенту, передбачається, що легітимне знаходження в салоні пасажирського транспорту будь-якого пасажира є таким тільки за умови використання пасажиром електронної пластикової карти (жетона) з одержанням квитанції, яка є проїзним документом. У тому числі і для здійснення функцій обліку поїздок пільгового контингенту, а також реалізації права перевізника на одержання компенсації від держави за перевезення пільгового контингенту відповідно до законодавства, застосування пасажирами або платної, або пільгової (безкоштовної) пластикової карти та одержання проїзного документа-квитанції є обов'язковим, інакше впровадження такої системи втрачає сенс.

Таким чином, при введенні систем електронної оплати за проїзд виникає правова колізія між вимогами системи та «пробілом» у законодавстві, де не врегульовано чіткий порядок реалізації права на безплатний проїзд.

У цьому зв'язку представляється необхідним в усі законодавчі акти, що надають право безплатного проїзду окремим категоріям громадян і службовцям (табл. 10.1), внести однакове доповнення, у якому визначається порядок реалізації права на безплатний проїзд у громадському транспорті, дається чітке визначення документа, що надає таке право.

Кількість нормативних актів, що регулюють права різних категорій громадян на безплатний проїзд, як і сама кількість пільгових категорій пасажирів, досить велика, і найбільш доцільним, з метою ліквідації «пробілу» в законодавстві є прийняття єдиного нормативного акта у вигляді закону України про внесення доповнень у деякі правові акти, що регламентують право окремих категорій громадян на безплатний проїзд. У такому законі у вигляді доповнень до існуючих слід передбачити у відповідних статтях такий текст: «право безкоштовного проїзду надається на підставі посвідчення встановленого зразка, а в місцевостях, де використовується система електронної оплати проїзду – на підставі посвідчення та квитанції про використання електронної пільгової картки».

Таблиця 10.1

Законодавчі акти, згідно з якими надається право на безплатний проїзд у міському, приміському автомобільному транспорті (крім таксі) і міськелектротранспорті

№	Категорії пасажирів	Пільги	Назва документа, яким надано пільгу
1	Інваліди війни I, II, III груп та особа, яка супроводжує інваліда I групи	Безплатний проїзд на міських та приміських маршрутах на всій території України	Закон України від 22.10.1993 р. № 3551-ХІІ «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», Міжурядова угода «Про загальне визначення прав на пільговий проїзд для учасників Великої Вітчизняної війни, а також осіб, які прирівняні до них» від 12.03.1993 р.
2	Учасники бойових дій		
3	Учасники війни		
4	Особи (у тому числі громадяни СНД), на яких поширюється чинність цього Закону (сім'ї загиблих)	Безплатний проїзд на міських та приміських маршрутах на всій території України	

10.3. Аналіз правових засад запровадження автоматизованої системи оплати проїзду ...

№	Категорії пасажирів	Пільги	Назва документа, яким надано пільгу
5	Учасники ліквідації аварії на Чорнобильській АЕС I та II категорій з посвідченням серії «А»	Безплатний проїзд на міських та приміських маршрутах на всій території України	Закон України від 28.02.1991 р. № 796-ХІІ «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи»
6	Народні депутати України, а також особа, яка супроводжує депутата-інваліда I групи	Безплатний проїзд на міських та приміських маршрутах	Закон України від 17.11.1992 р. № 2790-ХІІ «Про статус народного депутата України»
7	Одна дитина віком до шести років без права зайняття нею окремого місця	Безплатний проїзд по території України	Пункт 159 Постанови КМУ від 26.09.2007 р. № 1184 «Про внесення змін до Правил надання послуг пасажирського автомобільного транспорту»
8	Діти віком від 6-ти до 14-ти років	25 % знижка вартості проїзду в період з 01 жовтня до 15 травня (сезонна пільга)	Пункт 159 Ухвали КМУ від 26.09.2007 р. № 1184 «Про внесення змін до Правил надання послуг пасажирського автомобільного транспорту»
9	Діти-сироти та діти, які залишилися без опіки батьків і виховуються в школах-інтернатах	Безплатний проїзд на міських та приміських маршрутах	Постанова КМУ від 05.04.1994 р. № 226 «Про поліпшення виховання, навчання, соціального захисту та матеріального забезпечення дітей-сиріт і дітей, які залишилися без піклування батьків»
1	Інваліди всіх груп та діти-інваліди та особа, яка супроводжує інваліда I групи або дитину-інваліда	Безплатний проїзд на міських та приміських маршрутах	Постанова КМУ від 16.08.1994 р. № 555 «Про безплатний проїзд інвалідів на транспорті загального користування», Закон України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» від 21.03.1991 р. № 875-ХІІ

№	Категорії пасажирів	Пільги	Назва документа, яким надано пільгу
1	Ветерани праці та особи, які мають особливі трудові заслуги перед Батьківщиною (Герої соціалістичної Праці, повні кавалери ордену Трудової слави)	безоплатний проїзд усіма видами міського пасажирського транспорту (за винятком таксі) за наявності посвідчення встановленого зразка	Закон України від 16.12.1993 р. № 3721-XII «Про статус ветеранів військової служби, ветеранів органів внутрішніх справ, ветеранів Національної поліції і деяких інших осіб та їх соціальний захист»
1	Пенсіонери за віком	Безплатний проїзд на міських та приміських маршрутах	Постанова КМУ від 17.05.1993 р. № 354 «Про безплатний проїзд пенсіонерів на транспорті загального користування»
	Кандидат у депутати з дня реєстрації у виборчому окрузі і до опублікування підсумків виборів	Безплатний проїзд на території свого виборчого округу на міських та приміських маршрутах	Закон України від 17.11.2011 р. № 4061-VI «Про вибори народних депутатів України», Рішення Конституційного суду України від 26.02.1998 р. № 1-П/98
1	Жертви політичних репресій	Безплатний проїзд на міських маршрутах	Закон України від 17.04.1991 р. № 962-XII «Про реабілітацію жертв політичних репресій на Україні»
1	Діти війни	Безплатний проїзд у межах області за місцем проживання на міських та приміських маршрутах	Закон України «Про соціальний захист дітей війни» від 18.11.2004 р. № 2195-IV
1	Працівники поліції під час виконання службових обов'язків	Безплатний проїзд на міському пасажирському транспорті, а також автобусами приміських маршрутів	Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII «Про Національну поліцію»
1	Працівники СБУ	Безплатний проїзд на міському пасажирському транспорті, а також автобусами приміських маршрутів	Закон України від 25.03.1992 р. № 2229-XII «Про службу безпеки України»

№	Категорії пасажирів	Пільги	Назва документа, яким надано пільгу
2	Судді та пенсіонери суду	Безплатний проїзд на міському пасажирському транспорті, а також автобусами приміських маршрутів	Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII «Про судові стріи і статус суддів»
2	Діти з багатодітних сімей	Безплатний проїзд на міському пасажирському транспорті, а також автобусами приміських маршрутів	Закон України від 19.05.2009 р. № 1343-VI «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань соціального захисту багатодітних сімей»
2	Колишні в'язні, неповнолітні, малолітні в'язні концентраційних таборів, гетто, інших місць примусового утримання, у тому числі інваліди, дружини (чоловіки) померлих жертв нацистських переслідувань	Безплатний проїзд на міському пасажирському транспорті, а також автобусами приміських маршрутів	Закон України від 23.03.2000 р. № 1584-III «Про жертви нацистських переслідувань»

Також це стосується найбільш масової соціальної верстви населення, то підлягає зміні Постанова КМУ № 354 від 17.05.1993 р. «Про безплатний проїзд пенсіонерів на транспорті загального користування»¹.

Крім того, для гармонізації всієї системи законодавства й нормативно-правової бази з даного питання вбачається необхідним доручити зацікавленим міністерствам і відомствам шляхом прийняття відповідної постанови Уряду привести нормативно-правову базу (накази, інструкції, порядки тощо) як організаційного, так і технічного характеру у відповідність до змінених законів, а також адапту-

¹ Про безплатний проїзд пенсіонерів на транспорті загального користування : Постанова Кабінету Міністрів України від 17.05.1993 р. № 354. *Офіційний вісник України*. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/354-93-%D0%BF>.

вати їх до умов застосування систем електронної оплати за проїзд. Найважливішим аспектом, враховуючи особливості системи оплати проїзду, що склалися, є необхідність внесення змін в адміністративне законодавство, яке регулює порядок контролю оплати проїзду на лінії та порядок стягнення штрафів на місці за безквитковий проїзд. Така необхідність викликана тим, що згідно з чинним Кодексом про адміністративні правопорушення України¹ (ст. 229) функції контролю за оплатою проїзду та правом розглядати справи про адміністративні правопорушення на авто- і міськелектротранспорті (накладати й стягувати адміністративні штрафи на місці) покладена винятково на окремі категорії посадових осіб підприємств:

Стаття 229. Органи автомобільного транспорту та електротранспорту. Органи автомобільного транспорту та електротранспорту (тролейбус, трамвай) розглядають справи про адміністративні правопорушення, пов'язані з порушенням правил надання послуг пасажирського автомобільного транспорту, правил користування автомобільним транспортом та електротранспортом (ст. 119, ч. 5 ст. 133, ч. 1, 2, 4, 5, 7 ст. 133–1, ст. 133–2, ч. 2 ст. 134, ч. 4 ст. 135).

Від імені органів автомобільного транспорту та електротранспорту розглядати справи про адміністративні правопорушення й накладати адміністративні стягнення мають право:

на автомобільному транспорті – директор Державного департаменту автомобільного транспорту – штраф до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян; заступники директора Державного департаменту автомобільного транспорту, начальники автотранспортних управлінь спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади в галузі транспорту в АРК та областях – штраф до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян; заступники начальників автотранспортних управлінь спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади в галузі транспорту в АРК та областях – штраф до двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян; контролери автотранспортних управлінь спеціально уповноваженого

¹ Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-Х. *Відомості Верховної ради* від 02.01.2011 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.

центрального органу виконавчої влади в галузі транспорту в АРК та областях – штраф до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

на пасажирському електротранспорті (тролейбус, трамвай) – начальники трамвайно-тролейбусних управлінь, начальники трамвайно-тролейбусних депо, начальники служб руху й районів руху трамвайно-тролейбусних управлінь, контролери трамвайно-тролейбусних управлінь.

Через те, що фактично при введенні АСОП виникає необхідність введення єдиного диспетчерського та контролюючого органу, що служить координуючим центральним органом здійснення всіх перевезень пасажирів у межах даної адміністративно-територіальної одиниці, що використовує єдину комп'ютерну мережу, то саме собою зрозуміло, що здійснювати контроль над дотриманням пасажирами платіжної дисципліни на лініях усіх видів наземного громадського транспорту повинні представники (контролери) даного органу або уповноважені їм особи.

Таким чином, вважаємо доцільним увести доповнення в розглянуту статтю Кодексу про адміністративні правопорушення шляхом введення додаткового пункту з таким змістом:

у місцевостях, де впроваджено систему електронної оплати проїзду, правом контролю та розгляду справ про адміністративні правопорушення, пов'язані з порушенням правил надання послуг пасажирського автомобільного транспорту, правил користування автомобільним транспортом та електротранспортом користуються також контролери (ревізори) спеціально уповноваженого органу управління транспортною мережею, який призначається відповідним органом державної влади або місцевого самоврядування.

Таким чином, будь-який орган місцевого самоврядування буде мати у своєму арсеналі все необхідне правове та нормативне забезпечення щодо введення автоматизованої системи оплати та обліку пасажирів на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці, визначатиме процедуру вибору оператора такої системи, затвердження низки локальних нормативно-правових актів, які регу-

люватимуть відносини, що складатимуться у зв'язку зі застосуванням АСОП та використанням у розрахунках за послуги перевезення пасажирів наземним міським транспортом транспортних карток, жетонів та інших електронних засобі оплати.

Також має бути вирішено питання з бюджетним фінансуванням перевезення пільгових категорій громадян, що потребує запровадження у межах держави певних соціальних нормативів, пов'язаних з наданням відповідних послуг.

Крім того, нормативно не визначені норми проїзду пільгових категорій пасажирів, методика розрахунку витрат від їх перевезення, порядок надання пільг у випадку недостатнього державного фінансування та визначення органами праці та соціального захисту населення суми компенсаційних виплат, які підлягають відшкодуванню за таких обставин. Ці питання в межах одного населеного пункту вирішити неможливо без прийняття відповідних рішень центральними органами виконавчої влади та внесення змін до чинного законодавства.